

Naturnær skovdrift i Rold Skov

Besøg i statens del af Rold Skov. Målet er naturnært skovbrug med mest nåletræer, og med indblanding af bøg næsten overalt. Til udrensning i opvækst af gran anbefales en huggert frem for motorsav. Tsuga sår sig nogle steder rigeligt. Der var livlig debat om tsuga skal fremmes eller udryddes.

Rold Skov er en optimal lokalitet for dyrkning af de fleste nåletræer i Danmark. Den grusede, relativt næringsfattige bund, kuperet terræn og en ret høj nedbør giver mulighed for et godt økonomisk udbytte. Bøg udvikler sig også fint – den får bl.a. ikke rødkerne – men vokser betydeligt langsommere.

Foto 1. Douglasgran-rødgran på 70 år hvor bøg indbringes ved såning.

Foto 2. Boret hul med en enkelt bøgeplante.

Foreningen for naturnær skovdrift, Pro Silva, havde den 18. september arrangeret en ekskursion til statens del af Rold Skov. Det er den centrale del af skovkomplekset, og her har man i snart 15 år været i gang med omlægning til naturnær drift.

Statsskoven domineres af nåletræer, men stormen i 2005 viste at nåletræer er sårbare over for stormfald, i hvert fald i renbestand. Se mere i næste artikel.

Store fladefald medfører betydelig forringelse af skovklima, økonomi, biodiversitet og friluftsliv. Derfor har man besluttet at fremtidens dyrknings-system skal forebygge fladefald.

Målet for statsskoven er – ud fra jordbund, topografi og klima – at udvikle en skov som stadig er højproduktiv, men også mere robust, giver mere plads til biodiversitet, beskytter skovklima og grundvand og giver mulighed for friluftsliv. Med andre ord en flersidig skovdrift.

Nåletræer vil stadig være et helt centralt mål med skovdriften. 60% af det bevoksede areal vil være blandinger af douglas, rødgran, sitkagran og bøg, men der vil også indgå ædelgran, grandis, lærk, tsuga og nobilis.

35% af det bevoksede areal vil blive ren løvtræ, herunder 15% græsningsskov og urørt skov (Rold Skov er Natura 2000 område).

Foto 3. Der var 35 praktikere med på ekskursionen.

Foto 4. Douglasgran på 68 år med rigelig selvsåning.

Bøg vil på sigt blive den mest almindelige træart i statsskoven. Den vil findes på 95% af arealerne, delvist som produktionstræart, delvist som hjælpetræart.

Princippet i den naturnære drift kan beskrives således:

- Skoven bør kunne forynge sig selv – på sigt, og monokulturer fravælges
- Værdien af enkeltræet optimeres
- Der anvendes lokalitetstilpassede træarter
- Der anvendes ikke pesticider
- Dyrkningsgrundlaget – jordbund, skovklima og foryngelsespotentialer – skal beskyttes

Formålet med ekskursionen var at vise forskellige former for naturnær drift, herunder dyrkning af stormfaldsflader fra 2005.

Douglas med såning af bøg

Det første punkt var en bevoksning af douglasgran og rødgran på 10,4 ha og omkring 70 år. På sigt skal bevoksningen være douglasgran og rødgran med bøg. Se foto 1-3.

Bevoksningen betegnes som en lagerbevoksning som tyndes efter behov, og den skal ikke forynges lige nu. Der hugges fra toppen, højst 45 m³ pr. ha hvert tredje år – svarende til 15-20 træer og ikke i kanten mod syd og vest.

- Rødgran er svær at forynge, sagde skovfoged Erik Dalsgaard. Der skal lyses, fordi rødgran skal stå i halvskygge, og der går omkring fem år mellem hvert frøår.

- Sitkagran (som findes i nabolaget) og douglasgran går lettere. Måske vil vi indplante douglas i lysere partier på et tidspunkt.

- Nu begynder vi at indbringe bøg ved såning i borede huller. Den vil give et bedre skovklima med mindre træk, og der bliver større frihedsgrader i overetagen. Vi har lavet 1.130 huller pr ha til en pris på 3.540 kr/ha, og der er udsået 1200 kg frø i flere omgange, dvs. 120 kg/ha. Frøene skal være forbehandlet.

- Hullerne blev boret i sommeren 2019, fordi hvis bøg sås i varm jord, kommer den hurtigt og ret sikkert. Jeg anbefaler at bore hullet dagen før såning, så jorden er løs. Hvis jorden har sat sig går der dobbelt så meget tid med såningen fordi man skal løsne jorden først.

- Såning er generelt en risikabel metode, sagde Palle Madsen fra InNovaSilva. Der er stor risiko for at det ikke lykkes, så omkostningen til frø bliver for høj i forhold til resultatet.

- Såning kræver store mængder billigt frø. Der er normalt ikke rigelige mængder frø af gode provenienser, og mange frø går til i skoven af tørke, mus mv. Frøene udnyttes bedre ved udsåning i planteskole.

- For bøg kan der måske skaffes frø nok i gode frøår, men man bør ikke bruge billige frø hvis deres genetik er dårlig.

Skønsvist var der kommet bøg i omkring 1/3 af hullerne. Det er sikkert mus der har ansvaret for at spiringen ikke er god - hjortevildt er ikke noget stort problem i statens del af Rold Skov,

Foto 5. En huggert er effektiv til udrensning når træerne ikke er for store. Man kan bruge en i hver hånd.

formentlig fordi der er mange forstyrrelser fra skovgæster.

- Vi ved ikke nok om såning i skov, sagde Erik Dalsgaard. Måske er plantning mere økonomisk end såning.

Udrensning i nåletræ

Douglasgran sår sig mange steder i skoven. Vi så et godt eksempel i en bevoksning på 68 år hvor der er afmærket evighedsspor og blivende træer. Det meste af arealet er dækket af en tæt forryngelse på 1-3 meter som giver et godt skovklima. Se foto 4.

Det er ikke tanken at forynge bevoksningen lige nu. Formålet med at besøge denne bevoksning var at vise et lille forsøg med redskaber til udrensning. Der var udlagt fire parceller, og skovløber Preben Palsgaard havde arbejdet 1 time i hver parcel. Udgifterne er beregnet til:

Elsaks Electro coup	1.300 kr/ha
Rask huggert	500 kr/ha
Elektrisk motorsav, Stihl	2.700 kr/ha
Benzin motorsav, Stihl	2.400 kr/ha

Elsaksen kræver at træerne ikke er for store – op til 2½ meter. Man skal blot klippe træet i bekvem højde og lade toppen falde ned. Batteriet kan

levere 10.000 klip, og man bruger højst 8.000 på en dag.

Huggerten kræver også at træerne ikke er for store, og den skal være skarp. Den vejer ikke ret meget og skal ikke files i løbet af dagen. Man kan have en huggert i hver hånd, og det giver en høj præstation, men det kan måske være et fysisk hårdt arbejde i længden. Se foto 5.

Motorsaven kræver at man skal skære flere træer ned end nødvendigt for at kunne komme til med saven, og den er tung at arbejde med i længden.

Der er meget store forskelle i omkostninger, og som det fremgår er motorsaven absolut dyrest. Preben Palsgaard anbefalede huggert.

Det blev diskuteret hvad man skulle gøre hvis de store graner havde været hugstmodne så man kunne overveje at udnytte forryngelsen. Det blev påpeget at der bør ikke bruges for mange penge på udrensning. Måske er det ikke nødvendigt at gøre noget, for overstanderne ødelægger meget når de falder og slæbes ud.

Douglas

Vi besøgte flere bevoksninger med douglas og andre nåletræer lige op til Skørping. De yderste ca. 200 m af skoven var væltet, men det meste var blevet stående og dannede nu en sammenhængende bevoksning. Se foto 6.

- Vi har valgt at bevare alle de træer der blev stående efter stormen i 2005, sagde Bent Egede Andersen. Disse douglas er nu 75 år og er stabile. Der væltede ikke noget i 2013.

Der blev debat om opkvistning af douglasgran for at producere knastfrit tømmer. Det blev foreslået at starte når diameteren svarer til en toiletrulle. Måske start efter første tynding så det er nemt at komme til.

- Erfaring betyder meget når man skal udvælge de rette træer, sagde skovfoged Torbjørn Nørgaard. Det er en fordel at vælge høje folk til opkvistning, gerne over 1,90 m, for de kan nå højere op.

- Mange bruger en stangsav til at skære grene af, men jeg vil foretrække en elsaks, det går hurtigere.

Tsuga – ven eller fjende?

- Der er en del lys under de gamle træer, især i kanten hvor stormfaldet stoppede, sagde Erik Dalsgaard. Der er nu en livlig opvækst af douglasgran og sitkagran. Der er en del tsuga som sår sig villigt og gror godt. En fordel ved tsuga er at den får ikke skrælleskader.

Da ordet "tsuga" blev nævnt var det som at hælde benzin på et bål. Det er en træart som mange har en mening om. Se foto 7.

- I Søhøjlandet fjerner vi den, sagde Torbjørn Nørgaard. Den forynger sig alt for meget og sår sig ind i urørt skov. Den udelukker alt andet, og vi vil få kritik for at bringe den ind.

- Vi ser ofte at tsuga bliver dominerende, og det går ud over biodiversiteten, sagde Michael Glud, HedeDanmark. I Hovborg Plantage kvæler den alt, så vi fjerner den. I øvrigt er min erfaring at den skrælles og fejles af kronvildt.

Foto 6. Douglasgran på 72 år. I baggrunden ses hvor stormfaldet standsede. Det meste af bevoksningen holdt og er nu stabil.

Foto 7. Douglasgran på 70 år med selvsåning af douglasgran og tsuga – skal tsuga udryddes, eller er den nyttig?

- Skal vi ikke arbejde med naturen i stedet for mod naturen, foreslog skovfoged Jan Østergaard, Salten Langsø Skovadministration. Vi skal ikke bekæmpe det som kommer gratis. Jeg må dog tilføje at på SLS overvejer vi vores holdning til tsuga.

- Savværkerne siger at de ønsker ikke tsuga. Men hvis der kommer tilstrækkelig meget bliver der nok et marked – i Nordamerika er den en af de primære tømmerarter.

- Tsuga sår sig også hos mig, sagde Poul Arne Madsen, Siellenfeld Plantage ved Hampen. Jeg tror godt tsuga kan afsættes. Tidligere ville savværkerne ikke have sitkagran, men det går fint i dag, så de skal måske bare finde ud af hvordan den behandles.

- Tsuga kvæler alt nogle steder, sagde Bent Egede Andersen. Vi har ikke bekæmpet den endnu, men det kommer måske.

Det blev en heftig debat hvor flertallet ønskede tsuga langt væk, selvom den egentlig gør det vi ønsker i naturnært skovbrug, nemlig at så sig selv.

Måske var det en ide at lave en ekskursion hvor man kunne diskutere tsuga lidt grundigere og finde ud af hvornår og hvordan den kan gøre gavn.

sf

AKKERUP PLANTESKOLE

5683 HAARBY

TLF. 6473 1058

FAX 6473 3158

mail@akkerup.dk

WWW.AKKERUP.DK

Skov-, læ og hækplanter

Rekvirer katalog eller De er velkommen til at aflægge Planteskolen et besøg. Tilbud afgives gerne.